

Vijf Dorpen in 't Groen
Secretariaat
Postbus 65
6865 ZH Doorwerth

Aan Gedeputeerde Staten van Gelderland

Omgevingsdienst Regio Nijmegen
Postbus 1603
6501 BP Nijmegen

Tevens per digitale post: wabo@odrn.nl
In afschrift aan: de heer W. Ziggers, projectleider via wolter.ziggers@odra.nl

Betreft: zienswijze vereniging Vijf Dorpen in 't Groen, Belangengroep Omwonenden Parencó en de Bomenbond Arnhem en Omgeving met betrekking tot

- actualisatie voorschriften omgevingsvergunningen voor wat betreft de stookinstallaties, zaaknummer W.Z21.105563.01
- actualisatie voorschriften omgevingsvergunningen op meerdere aspecten (uitgezonderd de stookinstallaties), zaaknummer W.Z21.100253.01
- (gedeeltelijk) intrekken omgevingsvergunningen, zaaknummer W.Z21.100262.01

Deze ontwerpbesluiten dateren van 24 augustus 2021 en zijn op 27 augustus 2021 ter inzage gelegd.

Wij ontvangen gaarne per ommegaande een ontvangstbevestiging via 5dorpenintgroen@gmail.com

Renkum, 07 oktober 2021

Hoogedelgestreng college,

De **vereniging Vijf Dorpen in 't Groen**, het **Bewonersoverleg Parencó** en de **Bomenbond Arnhem en Omgeving**, hieronder verder aangeduid als "indieners", waarvan Vijf Dorpen in 't Groen als penvoerder optreedt, willen naar aanleiding van bovengenoemde ontwerpbesluiten het volgende opmerken.

Actualisering is zeer gewenst, maar dan wel over de volle breedte

Indieners willen vooropstellen dat zij het zeer waarderen dat het bevoegd gezag overgaat tot actualisering van de aan Smurfit Kappa Parencó (SKP) verleende omgevingsvergunningen. Immers, SKP is een probleem van formaat op een groot aantal omgevingsthema's, zoals:

- lucht: uitstoot van o.a. stikstof en andere voor mens en/en milieu schadelijke stoffen
- hinder: stank, trillingen, lawaai, stof
- grondwateronttrekking
- energieverbruik
- toezicht op de naleving van de vergunningen

Deze actualisering betreft echter slechts enkele deelaspecten van de totale problematiek. Indieners vinden dat een gemiste kans. Tegen de achtergrond van niet alleen algemene problemen en uitdagingen zoals de klimaatcrisis, de stikstofcrisis en de energietransitie, maar ook van specifiek aan SKP gerelateerde problemen zoals de constatering van de GGD dat de geuroverlast in Renkum “gezondheidskundig onwenselijk” is¹, is een integrale heroverweging geboden van (a) de aanwezigheid van SKP op de huidige locatie, (b) de manier waarop SKP produceert (en wellicht binnen afzienbare termijn de productie wenst uit te breiden), en (c) de manier waarop SKP binnen de voorwaarden van de vigerende vergunningen haar omgeving belast – en dat zal blijven doen, ook als de ontwerpbesluiten in hun huidige vorm in werking zouden treden.

De omvang van de actualisering is dus veel te beperkt. Weliswaar is inmiddels ook een ontwerpbesluit op grond van de Waterwet ter inzage gelegd, maar die volgt een eigen traject. Aldus is een procedurele keuze gemaakt voor *een gefragmenteerde herziening* van de vergunningsvoorwaarden in plaats van voor *een geïntegreerde benadering*. Uiteraard begrijpen indieners dat de watervergunning een andere wettelijke grondslag heeft dan de in deze zienswijze besproken ontwerpbesluiten, maar indieners is geen wettelijk voorschrift of een andere dwingende juridische reden bekend die in de weg zou staan aan een (feitelijk) samenhangende behandeling van diverse natuur-, milieu- en gezondheidsaspecten van de bedrijfsvoering van SKP.²

Daarnaast ontbreekt een verbinding met de Natuurbeschermingswet. Indieners begrijpen dat niet. Immers, de stikstofproblematiek valt óók onder het bereik van de natuurbeschermingswetgeving. Het nationale streven om de stikstofuitstoot terug te brengen (zoals onder andere tot uitdrukking komt in de recent ingevoerde Stikstofwet) is bij uitstek gericht op het beschermen van natuur en biodiversiteit en het verbeteren van de kwaliteit daarvan.³

Kortom: indieners vermogen niet in te zien waarom het bevoegd gezag heeft gekozen voor een actualisatie op onderdelen. Indieners roepen het bevoegd gezag op om zo snel mogelijk alsnog een integraal herzieningstraject op te zetten waarin alle natuur-, milieu- en gezondheidsaspecten van de bedrijfsvoering van SKP worden meegenomen.

Desalniettemin willen indieners het volgende opmerken over en naar aanleiding van de inhoud van de drie ontwerpbesluiten. Daarbij wordt de volgende indeling aangehouden.

I. Algemene opmerkingen

1. De ontwerpbesluiten, hun motivering en hun inbedding in de bestaande vergunningssituatie zijn onvoldoende begrijpelijk en transparant
2. Waarom is niet veel eerder en/of veel vaker geactualiseerd?
3. Toezicht en handhaving

II. De actualisatie voorschriften omgevingsvergunningen voor wat betreft de stookinstallaties (verder aan te duiden als “AVS”)

1. Waarom een aanpassing van de uitstootnormen, en waarom nu?

---

¹ GGD Midden-Gelderland, *Beleving van geur van papierfabriek SK Parenco in Renkum en Heelsum*, ongedateerd maar begin augustus 2021 gepubliceerd, p. 31.

² Het is het bevoegd gezag ongetwijfeld bekend dat een van de belangrijkste doelstellingen van de nog in te voeren Omgevingswet precies is om de fragmentatie in de huidige omgevingswetgeving aanzienlijk te verkleinen. Een integrale benadering van de vergunningssituatie van SKP zou hier helemaal bij aansluiten.

³ Uit een recent advies van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) volgt dat een hoge stikstofuitstoot niet alleen nadelige gevolgen heeft voor de natuur, maar de nodige gezondheidseffecten heeft, Indieners komen daar later in deze zienswijze op terug.

2. Is sprake van consolidatie of van het stellen van een norm waaraan SKP dient te gaan voldoen?
3. Hoe zijn de belangen van natuur, milieu, leefomgeving en gezondheid in de omgeving van SKP meegenomen in de voorgestelde normen?
4. K62: waarom gaan de NO_x-norm naar 103 mg/m_o³ bij 6% O₂?
5. K62: waarom krijgt SKP nog ruim twee jaar om aan de nieuwe stikstofnorm te voldoen?
6. K62: de ammoniaknorm
7. K62: overige stoffen
8. K62: hoe is het risico op aanwezigheid van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) verdisconteerd in de uitstootnormen? En hoe is tot op heden omgegaan met het risico op de acceptatie van ZZS-houdend afval?
9. K62: meten en registreren
10. K81: waarom gaat de NO_x-norm naar 52 mg/m_o³ bij 3% O₂?
11. K81: een normloze periode met betrekking tot CO?
12. K81: meten en registreren

III. De actualisatie voorschriften omgevingsvergunningen op meerdere aspecten (uitgezonderd de stookinstallaties) (verder aan te duiden als "AVO")

1. Hoe heeft het bevoegd gezag de juistheid en volledigheid van de BBT-toets vastgesteld?
2. Energieverbruik en -efficiëntie ten onrechte niet meegenomen (par. 3.1)?

IV. De Intrekking

V. Ten slotte: rechtszekerheid versus onzekerheid over gezondheid, natuur, milieu en de toekomst

Indieners maken twee opmerkingen vooraf. Ten eerste hebben indieners aan het einde van een aantal paragrafen een de betreffende paragraaf samenvattend verzoek aan het bevoegd gezag opgenomen. Indieners willen erop wijzen dat die samenvattingen niet altijd alle onderdelen bevatten waarop zij een reactie van het bevoegd gezag zouden willen zien. Zij verzoeken het bevoegd gezag daarom om zich bij de bespreking van deze zienswijze niet te beperken tot hetgeen in de samenvattende alinea's staat.

Ten tweede beseffen indieners dat de kans bestaat dat hun onbekendheid met de (complexe) milieuwetgeving en de daadwerkelijke toepassing daarvan ten grondslag ligt aan in elk geval een gedeelte van deze zienswijze. Indieners hopen dat, voor zover dat het geval is, het bevoegd gezag en zijn ondersteunende ambtenaren deze zienswijze als uitnodiging zullen beschouwen om de voorgenomen besluiten begrijpelijk en volledig te motiveren.

I. Algemene opmerkingen

1. De ontwerpbesluiten, hun motivering en hun inbedding in de bestaande vergunningssituatie zijn onvoldoende begrijpelijk en transparant

De juridische situatie rondom SKP is complex. Het is het bevoegd gezag bekend dat het maatschappelijk draagvlak voor de aanwezigheid van SKP op de huidige locatie niet (meer) zonder meer stevig te noemen is. Een wijziging in de voorwaarden waaronder SKP haar bedrijfsvoering mag voortzetten, dient dan ook bijzonder goed gemotiveerd te worden.

Uitgangspunt van de milieuwetgeving, zoals vastgelegd in o.a. art. 2.1 lid 1 sub e Wet Algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), is immers dat middels een vergunning een *uitzondering* wordt

gemaakt op het verbod op het uitvoeren van milieubelastende activiteiten. De norm is dus is dat het milieu niet belast mag worden. Slechts onder bij vergunning te stellen voorwaarden kan op die norm een uitzondering worden gemaakt. Daarbij hebben een aantal algemene uitgangspunten te gelden, zoals het beginsel van voorzorg en preventie, dat van bestrijding aan de bron, en uiteraard het beginsel dat de vervuiler (en niet de samenleving) betaalt.⁴

Is middels een vergunning zo'n uitzondering gemaakt, dan rust op het bevoegd gezag de plicht om regelmatig na te gaan of de voorschriften nog wel voldoen in het licht van niet alleen technische ontwikkelingen, maar ook van "ontwikkelingen met betrekking tot de kwaliteit van het milieu" (art. 2.30 lid 1 Wabo). Het bevoegd gezag dient de voorschriften onder andere te wijzigen (art. 2.31 lid 1 sub b Wabo)

"indien door toepassing van artikel 2.30, eerste lid, blijkt dat de nadelige gevolgen die de inrichting voor het milieu veroorzaakt, gezien de ontwikkeling van de technische mogelijkheden tot bescherming van het milieu, verder kunnen, of, gezien de ontwikkeling van de kwaliteit van het milieu, verder moeten worden beperkt;" [vet door indieners]

Zowel bij verlening van de vergunning als bij het actualiseren daarvan staat de bescherming van het milieu dus voorop. Een inrichting moet meebewegen met de technische ontwikkelingen én met de ontwikkeling van de kwaliteit van het milieu. En het bevoegd gezag moet, met behulp van actuele en op alle relevante onderdelen en ontwikkelingen toegespitste voorschriften, ervoor zorgen dat de inrichting die beweging maakt.

De samenleving mag er dan ook op rekenen dat het bevoegd gezag de norm (ergo: het verbod) als vertrekpunt neemt. Als het milieubelastende activiteiten wil toestaan, zal het dus goed aan de samenleving moeten uitleggen waarom het die toelaatbaar acht, en onder welke voorwaarden. Maar ook – en dat is bij de huidige actualisatie van belang – zal het bevoegd gezag moeten motiveren welke technische ontwikkelingen en/of welke ontwikkelingen met betrekking tot de kwaliteit van het milieu nopen tot een aanpassing van de voorwaarden. Of juist *niet* nopen tot een aanpassing.⁵

Maar dat niet alleen; het bevoegd gezag zal ook transparant moeten zijn, zodat de overwegingen en de besluiten van het bevoegd gezag toetsbaar zijn voor de samenleving. Het bevoegd gezag besluit immers namens de samenleving tot het maken van een uitzondering op de algemene norm. De samenleving zal, op haar beurt, moeten kunnen nagaan op welke gronden het bevoegd gezag tot dit besluit is gekomen.

Zoals gezegd: de juridische situatie rondom SKP is complex. Volgens het in de ontwerpbesluiten opgenomen overzicht zouden momenteel 12 verschillende vergunningen van kracht zijn. Dit overzicht lijkt evenwel beperkt te zijn tot vergunningen die gebaseerd zijn op de Wet Milieubeheer (Wm) of de Wabo. Het werkelijke aantal natuur-, milieu- of gezondheidsgerelateerde vergunningen is hoger.⁶

Ook al gaan de drie ontwerpbesluiten maar over een gedeelte van de totale milieubelasting, juist gezien de complexiteit en het niet bijster stevige draagvlak is het volgens indieners noodzakelijk dat de ontwerpbesluiten te beginnen met een schets van zowel de huidige situatie als de situatie bij ongewijzigde inwerkingtreding van de voorgenomen besluiten. Waar staan we, en waar gaan we heen? Met "we" bedoelen indieners: de samenleving als belanghebbende bij een schoon en gezond

---

⁴ Zie in dit verband bijv. art. 2.14 lid 1 sub a, i.h.b. de onderdelen 1, 2, 3 en 5.

⁵ Bijvoorbeeld omdat de kwaliteit van het milieu aantoonbaar en onomkeerbaar is verbeterd.

⁶ Zo zijn er in elk geval vergunningen op grond van de Waterwet, de Natuurbeschermingswet en de Kernenergielwet afgegeven.

milieu, het bevoegd gezag als hoeder van het algemeen (milieu)belang, en SKP als partij ten gunste van wie het algemene verbod op milieubelastende activiteiten opzij wordt gezet.

De overzichtstabel met de 12 vergunningen is volstrekt ontoereikend als schets van de huidige situatie. En niet alleen omdat deze geen compleet beeld van de juridische stand van zaken geeft. Maar vooral omdat de inhoud van al die vergunningen, althans de hoofdlijnen daarvan, niet uit de ontwerpbesluiten blijkt. En hoewel het bevoegd gezag in de overwegingen telkens ingaat op de achtergronden van de voorgenomen veranderingen en daarbij soms ook de huidige situatie beschrijft, is het voor de lezer van de ontwerpbesluiten moeilijk om alle implicaties daarvan te doorgronden, omdat hij/zij de onder- en achterliggende stukken niet kent.

Mocht het bevoegd gezag tegenwerpen dat die stukken wel degelijk beschikbaar zijn, dan willen indieners erop wijzen dat dan een voornamelijk theoretische situatie is. De stukken zijn niet openbaar c.q. toegankelijk, dan wel (eenvoudig) te vinden. Op officiële bekendmakingen.nl zijn bijvoorbeeld weliswaar verschillende vergunningen te vinden⁷, maar dit zoekresultaat is niet compleet. Indieners zijn er in elk geval niet in geslaagd om bijvoorbeeld de vergunning van 13 december 2013 boven water te krijgen.⁸ Terwijl dat één van de vergunningen is waarop de ontwerpbesluiten betrekking hebben.

Indieners hebben informeel verzocht om stukken toegezonden te krijgen. Aanvankelijk werd namens het bevoegd gezag toegezegd dat hieraan medewerking zou worden verleend, maar al snel werd die toezegging ingetrokken en indieners werden verwezen naar de officiële Wob-procedure. De ervaring van heeft indieners evenwel geleerd dat het vaak weken duurt (zo niet langer) voordat (volledig) aan een dergelijk verzoek wordt voldaan. Het is dus vrijwel uitgesloten dat zo'n verzoek zinvol is als er een zienswijzetermijn loopt.

En daarmee zijn indieners terug bij het begin: in hun huidige vorm zijn de ontwerpbesluiten, hun motivering en hun inbedding in de bestaande vergunningssituatie onvoldoende begrijpelijk, onvoldoende transparant en onvoldoende toetsbaar. Zonder de onder- en achterliggende stukken, althans zonder een in de ontwerpbesluiten opgenomen integraal overzicht van de vergunde situatie en de voorgenomen toekomstige situatie is het voor de samenleving, en dus ook voor indieners, niet goed mogelijk om de implicaties van de ontwerpbesluiten in volle omvang te doorgronden en te beoordelen, en zich een beeld te vormen van de afwegingen die het bevoegd gezag heeft gemaakt.

Dat dit geen louter formele klacht is illustreren indieners aan de hand van enkele voorbeelden.

- In par. 2.3 AVO staat dat het bevoegd gezag akkoord is met iets wat SKP over de BBT-conclusies heeft vermeld. De weergave van wat SKP precies heeft vermeld is zodanig dat indieners niet goed begrijpen wat SKP nu precies heeft vermeld. Maar belangrijker niet is vermeld *waarom* c.q. *op grond waarvan* het bevoegd gezag akkoord is, zodat indieners niet kunnen nagaan hoe het bevoegd gezag tot dit oordeel is gekomen.
- In par. 2.4 AVO staat dat de inrichting aan BBT voldoet.⁹ Dit oordeel zou gebaseerd zijn op “gegevens” en “aanvullende informatie waarover wij beschikken”. De lezer beschikt echter niet over die gegevens en aanvullende informatie, en kan dus niet nagaan of het bevoegd gezag inderdaad in redelijkheid tot het oordeel heeft kunnen komen dat de inrichting aan BBT voldoet. Het zal ongetwijfeld (onder andere?) gaan om onder andere de BBT-toets van

---

⁷ Een zoekslag op “parencio” levert 36 documenten op in de categorie “andere vergunningen”, en op “skog” (uit de naam van een van de rechtsvoorgangers van SKP) drie (datum laatste raadpleging: 26 september 2021).

⁸ Inmiddels is deze vergunning door de ODRA toegezonden.

⁹ Dit staat ook in par. 2.4 AVS.

02 februari 2021 en de correspondentie tussen SKP en het bevoegd gezag die vervolgens is gevoerd. Indieners beschikken daar niet over.

- In dezelfde paragraaf staat dat per milieuthema overwegingen zijn gegeven. Indieners hebben maar zeer mondjesmaat passages aangetroffen die inzicht geven in de gedachtegangen en inhoudelijke afwegingen van het bevoegd gezag. Indieners hebben de indruk dat met “overwegingen” in veel gevallen vooral wordt bedoeld dat een onderwerp in een van de ontwerpbesluiten aan de orde komt. Maar het enkel noemen of kort beschrijven van een onderwerp levert nog geen *overweging* op, oftewel een toetsbare redenering die inzichtelijk maakt waarom het bevoegd gezag tot bepaalde normen, voorschriften etc. is gekomen. Of juist: waarom het bevoegd gezag het niet nodig vindt om normen of voorschriften aan te passen.
- In par. 3.3 AVS staat onder andere dat het bevoegd gezag op grond van emissiemetingen in de jaren 2018 tot en met 2020 van oordeel is dat SKP aan een stikstofnorm van 52 mg/m³ bij 3% O₂ kan voldoen. De emissiegegevens zijn evenwel niet bijgevoegd. Het is dus voor indieners niet na te gaan of het bevoegd gezag in redelijkheid tot dit oordeel heeft kunnen komen.
- In diezelfde paragraaf staat dat het bevoegd gezag vindt dat de stookinstallatie K81 voldoet aan BBT. Indieners zijn geneigd te zeggen: dat is ook maar een mening. Indieners nemen evenwel aan dat sprake is van een vaststelling (en niet slechts van een mening). Echter, verzuimd is om aan te geven waarop die vaststelling is gebaseerd.
- In meer algemene zin geldt dat de AVS gericht is op emissiereductie door de K62 en K81. Maar niet blijkt of dit de enige emissiepunten zijn, of dat de inrichting nog een of meer andere emissiepunten heeft die ook bijdragen aan de totale uitstoot van SKP.

Dit zijn voorbeelden waaruit volgens indieners volgt dat de ter inzage gelegde ontwerpbesluiten zonder achter- en onderliggende stukken (inclusief gegevens) niet zonder meer begrijpelijk, transparant en toetsbaar zijn.¹⁰

Daar komt nog bij dat de inhoud van de ontwerpbesluiten zowel technisch als juridisch ingewikkelde materie betreft. Het lijkt alsof de ontwerpbesluiten zó zijn geredigeerd, dat zij (a) juridisch kloppend zijn, en (b) technisch kunnen worden uitgevoerd door SKP. Maar daarmee miskent het bevoegd gezag dat er nóg een “partij” is voor wie de besluiten begrijpelijk moeten zijn, namelijk de samenleving. Die moet snappen waarom het bevoegd gezag, namens haar, een uitzondering maakt op het verbod op milieubelastende activiteiten.

Mede ten gevolge van het bovenstaande zijn indieners niet in staat zich een goed en compleet beeld te vormen van welke concrete gevolgen het inwerkingtreden van de ontwerpbesluiten in hun huidige vorm zou hebben. Volgens hen ligt het in het kader van een transparante besluitvorming op de weg van het bevoegd gezag om in de ontwerpbesluiten zo duidelijk mogelijk tot uitdrukking te brengen (a) wat de huidige vergunde situatie is, en (b) wat daaraan verandert als de voorgenomen besluiten ongewijzigd in werking zouden treden.

---

¹⁰ Hier komt nog eens bij dat op diverse plekken gebruik wordt gemaakt van afkortingen of jargon, of wordt verwezen naar niet-expliciet genoemde regelgeving. Enkele voorbeelden: “PGS” (AVO vanaf p. 14 en verder), “de minimum standaard” (AVO, p. 23), “de Kra” (AVO, p. 23) en “A&V-beleid” (AVO, p. 25). Voor *insiders* ongetwijfeld gesneden koek, maar niet voor indieners.

Kortom: de ontwerpbesluiten zijn leesbaar voor en te begrijpen door lezers die bekend zijn met de inhoud van de achter- en onderliggende stukken en met de toepasselijke technische en juridische kaders. Voor lezers die dat niet zijn, zijn de ontwerpbesluiten dat niet. De afwegingen die het bevoegd gezag heeft gemaakt zijn dan ook niet (allemaal) voldoende transparant en toetsbaar. Indieners verzoeken het bevoegd gezag om (1) alle vergunningen en overige stukken die relevant zijn voor een goede beoordeling van de juridische situatie rondom SKP en voor een goede beoordeling van de implicaties van de ontwerpbesluiten uit eigen beweging onvoorwaardelijk openbaar en eenvoudig toegankelijk te maken, (2) de ontwerpbesluiten te voorzien van een deugdelijk en compleet overzicht van de huidige, vergunde situatie en de in de ontwerpbesluiten voorgestelde situatie, en (3) de ontwerpbesluiten zó te redigeren dat ook de niet-technisch en/of juridisch ingevoerde lezer (a) kan begrijpen wat de bedoeling is, en (b) de afwegingen en besluiten van het bevoegd gezag kan toetsen.¹¹

Gezien het bovenstaande behouden Indieners zich uitdrukkelijk het recht voor om deze zienswijze na ommekomst van de voor indiening daarvan geldende termijn aan te vullen en/of aan te passen naar aanleiding van de bestudering van de middels een Wob-verzoek opgevraagde informatie. Tevens menen zij dat, mocht het tot een gerechtelijke procedure komen, hen niet kan worden tegengeworpen dat bepaalde bezwaren niet in deze zienswijze zijn opgenomen. Immers, zonder over de achter- en onderliggende informatie te beschikken is het op dit moment onmogelijk om compleet te zijn.

2. Waarom is niet veel eerder en/of vaker geactualiseerd?

In de overwegingen bij de AVO wordt (op p. 10) niet alleen gewezen op de algemene actualiseringsplicht zoals onder andere in de Wabo vastgelegd, maar ook (op p. 12) op de actualiseringsplicht die ontstaat na het verschijnen van nieuwe BBT-conclusies. Aan de algemene actualiseringsplicht is, voor zover indieners weten, geen termijn verbonden, terwijl na een nieuwe BBT-conclusie een toetsings- en actualiseringstermijn van vier jaar gaat lopen.

De thans geldende BBT-conclusies voor de hoofdactiviteit van SKP, de BBT-conclusies Paper en Pulp, zijn op 30 september 2014 gepubliceerd.

De PGS-documenten waarnaar in de AVO wordt verwezen dateren van 2014, 2016 en 2018. Op de website publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl is onder andere het volgende te lezen:¹²

- Het bevoegd gezag hanteert bij verlening van omgevingsvergunningen de PGS-richtlijnen als uitvoeringskader voor het toepassen van BBT, (...)
- De toezichthouders van het bevoegd gezag, de Inspectie SZW en de veiligheidsregio's beschouwen de PGS-richtlijnen als een belangrijk referentiekader bij het toezicht op de naleving van wettelijke verplichtingen zoals het Brzo.

De PGS-richtlijnen hebben dus een status die te vergelijken is met die van de BBT-conclusies, althans vormen het uitvoeringskader voor de toepassing van BBT én vormen een belangrijk referentiekader bij het toezicht door het bevoegd gezag.

Indieners menen te moeten vaststellen dat het bevoegd gezag in de afgelopen jaren in gebreke is gebleven om te voldoen aan de algemene actualiseringsplicht. Weliswaar is daaraan geen termijn

---

¹¹ Indieners beseffen dat de milieuwetgeving bovengemiddeld complex is, en dat sommige aspecten daarvan, zoals de formule van de mengregel (vrijwel) niet op de Volendammer dijk uit te leggen zijn (het criterium van voormalig staatssecretaris Keijzer). Toch menen indieners dat op het bevoegd gezag (en overigens op alle delen van de overheid) de dure plicht rust om zich zoveel mogelijk in begrijpelijk taal uit te drukken, en zo min mogelijk in ambtelijk jargon of technische en juridische bewoordingen.

¹² <https://publicatiereeksgevaarlijkestoffen.nl/over-pgs.html>, datum raadpleging: 27 september 2021.

gebonden, maar indieners menen dat het bevoegd gezag ten minste een inspanningsverplichting heeft om nieuwe technische en wetenschappelijke inzichten die zijn vastgelegd in officiële richtlijnen en andere richtinggevende documenten, zo spoedig mogelijk te verwerken in de vigerende omgevingsvergunningen.

Indieners stellen ook vast dat het bevoegd gezag niet binnen de wettelijke termijn van vier jaar heeft voldaan aan de actualiseringsplicht die op 30 september 2014 ontstond toen de BBT-conclusie Papier en pulp verscheen. Sterker nog, het lijkt erop dat daaraan nimmer is begonnen. Eerst met de voorgenomen actualisering maakt het bevoegd gezag, drie jaar nadat de actualisering uiterlijk had moeten zijn afgerond, een begin daarmee.

Gezien de status van de PGS-richtlijnen geldt volgens indieners ook hiervoor een termijn van vier jaar. Voor de PGS9-2014 betekent dat ook een overschrijding van de termijn met drie jaar¹³, en voor de PGS15-2016 een overschrijding van één jaar¹⁴. Alleen voor de PGS31-2018 loopt de termijn nog, maar gezien de publicatiedatum moet worden vastgesteld dat het bevoegd gezag rijkelijk laat is met het inzetten van de actualisatie.¹⁵

BBT-documenten (waaronder dus ook PGS-documenten) zijn er niet voor niks. Zij dienen ter bescherming van natuur, milieu en mens. De samenleving mag verwachten dat het bevoegd gezag zich bewust is van de importantie en de niet-vrijblijvendheid van de inhoud daarvan. De samenleving mag ook verwachten dat het bevoegd gezag zich te allen tijde maximaal inspant om actualisering en zo spoedig mogelijk uit te voeren, en daarbij in elk geval (ruimschoots) binnen de (zeer ruime) termijn van vier jaar te blijven.

Indieners kunnen zich dus niet aan de indruk onttrekken dat welbeschouwd sprake is van achterstallig onderhoud aan de vergunningen, en dat het bevoegd gezag middels ad-hocbesluiten nu probeert snel wat pleisters te plakken

Als het bevoegd gezag, aan wie de zorg voor de uitvoering en naleving van de milieuwetgeving is opgedragen, traag is in het actualiseren van de vergunningsvoorwaarden, en de daarvoor gestelde termijn zelf (ruimschoots) lijkt te overschrijden, hoe kan het dan verwachten dat bedrijven en burgers de regels wél serieus nemen?

Kortom: indieners verzoeken het bevoegd gezag om in de ontwerpbesluiten (a) mede naar aanleiding van het bovenstaande tekst en uitleg te geven over de bijzonder lange periode dat het lijkt te hebben gewacht met het actualiseren naar aanleiding van de publicatie van de BBT-conclusie Papier en pulp en de relevante PGS-documenten, en (b) een goed onderbouwd plan op te nemen voor het voortaan wél tijdig actualiseren van de voorschriften. Bij dit laatste dient het bevoegd gezag niet alleen rekening te houden met nieuwe, dwingende regelgeving zoals BBT-conclusies, BREF-documenten en PGS-documenten, maar ook met innovaties die in de industrie plaatsvinden, wetenschappelijke inzichten, de kwaliteit van het milieu, én de maatschappelijke discussies en opvattingen over de onwenselijkheid van door de industrie veroorzaakte milieuschade.

---

¹³ Versiedatum: april 2014.

¹⁴ Versiedatum: september 2016. Overigens sluiten indieners niet uit dat het bevoegd gezag, na het van kracht worden van de revisievergunning uit 2009, eigenlijk al vanaf 2011 had moeten actualiseren naar aanleiding van het verschijnen van PGS15:2011.

¹⁵ Dit is volgens indieners extra opmerkelijk, omdat op 05 maart 2019 een vergunning is verleend voor het milieuneutraal veranderen van de inrichting, waarbij onder andere een natronlooftank werd vergund (AVO p. 17). Deze tank valt onder PSG31:2018. Het had volgens indieners in de rede gelegen om reeds in het kader van die vergunning onderzoek te (laten) doen naar de mate waarin aan de PSG31 werd voldaan, en de voorschriften daarvan in die vergunning op te nemen.

3. Toezicht en handhaving

In de ontwerpbesluiten staat niets over toezicht en handhaving. Gezien de functiescheiding in de organisatie van het bevoegd gezag tussen vergunningverlening enerzijds en toezicht en handhaving anderzijds lijkt dat volkomen logisch. Maar volgens indieners is het dat niet zonder meer.

In de eerste plaats om de volgende reden. Indieners gaan ervan uit dat het bevoegd gezag serieus invulling geeft aan haar toezichthoudende en handhavende taken. Daarbij merken indieners op dat dit vertrouwen geen feitelijke basis heeft. Zij beschikken niet over informatie hierover, zoals meet- en registratiegegevens, verslagen van toezichtsbezoeken aan SKP, eventuele handhavende interventies, etcetera. Maar zoals gezegd: indieners gaan ervan uit dat het bevoegd gezag aan deze haar opgedragen milieutaak serieus invulling geeft.

Gezien de lange historie van SKP, dat draait op vergunningen die soms al tientallen jaren oud zijn, en gezien de complexiteit van de bedrijfsprocessen is het aannemelijk dat sprake is van een lange en goed gedocumenteerde toezichtsgeschiedenis. Daarin zullen ongetwijfeld overtredingen en tekortkomingen zijn geconstateerd. Of daarbij sprake is van opzet, nalatigheid, onzorgvuldigheid of pech kan op dit moment in het midden blijven; feit is dat uit dergelijke overtredingen lessen te trekken zullen zijn over zwakke of kritische punten in de bedrijfsvoering in relatie tot de belangen die de milieuwetgeving beoogt te beschermen.

De tweede reden waarom indieners het niet logisch vinden dat de toezichtsgeschiedenis in de ontwerpbesluiten niet aan de orde komt ligt dan ook in het adagium “van fouten kun je leren”. Indieners veronderstellen dat ervaringen uit het toezicht mede worden gebruikt om voortdurend te beoordelen in hoeverre de voorschriften adequaat zijn.¹⁶ Het kan volgens indieners niet anders dan dat de toezichtsgeschiedenis een belangrijke informatiebron is in een actualiseringstraject als het onderhavige.

Het verbaast indieners dan ook dat in de ontwerpbesluiten niet expliciet wordt verwezen naar in het kader van het toezicht vergaarde informatie en inzichten. Zij verzoeken het bevoegd gezag dan ook om hier aandacht aan te schenken.

II. De actualisatie voorschriften omgevingsvergunningen voor wat betreft de stookinstallaties (AVS)

Indieners begrijpen dat de provincie beoogt de uitstoot van een aantal milieuschadelijke stoffen omlaag wil brengen. Volgens indieners is het ontwerpbesluit echter bijzonder pover gemotiveerd. Het roept in elk geval bij indieners een groot aantal vragen op.

1. Waarom een aanpassing van de uitstootnormen, en waarom nu?

Laat er geen misverstand over bestaan: indieners zijn groot voorstanders van uitstootreductie. Zij juichen het feit dat het bevoegd gezag een stap in de richting van reductie zet dan ook van ganser harte toe. Maar indieners willen wel graag begrijpen *waarom* het bevoegd gezag deze stap zet, en waarom *op dit moment*. Uit de overwegingen blijkt volgens indieners niet zonneklaar. Is de stikstofcrisis de aanleiding? Of de nieuwe stikstofwet¹⁷? Heeft het bevoegd gezag zorgen om de

---

¹⁶ De plicht om die beoordeling uit te voeren vloeit voort uit de actualiseringsplicht.

¹⁷ Wet van 10 maart 2021 tot wijziging van de Wet natuurbescherming en de Omgevingswet (stikstofreductie en natuurverbetering)

kwaliteit van de natuur op de Veluwe en in andere in de omgeving van SKP gelegen natuurgebieden (al dan niet vallend onder regimes als Natura 2000 of het Gelders Natuurnetwerk)? Of wil het bevoegd gezag ruimte maken voor woningbouw? Of beseft het bevoegd gezag dat het niet nóg een keer een implementatietermijn van een BBT-conclusie kan laten verlopen (namelijk de BBT-conclusie Afvalverbranding)? Of...? Het AVO zwijgt hierover in alle talen.

Kortom: indieners verzoeken het bevoegd gezag om de AVS te voorzien van een uiteenzetting over het “hoe & waarom” van het voornemen om SKP te verplichten de uitstoot van stikstof en andere milieubelastende stoffen terug te brengen. En daarbij tevens in te gaan waarom het bevoegd gezag daar nú toe overgaat.

2. Is sprake van consolidatie of van het stellen van een norm waaraan SKP dient te gaan voldoen?

Hierboven spraken indieners weliswaar van “terugbrengen” en “reductie”, maar dat is louter ingegeven door het feit dat uit de tabel op p. 6 blijkt dat in de nieuwe situatie het uitstootplafond van diverse stoffen *op papier* omlaag gaat. Maar de vraag is of dat *feitelijk* wel zo is.

Daarom willen indieners graag weten van welke van de twee onderstaande varianten sprake is:

- **Consolidatie van de status quo:** De installaties van SKP voldoen aan de BBT.¹⁸ Dat leidt tot een bepaalde uitstoot. Deze feitelijke uitstoot is het uitgangspunt voor de normen in de AVS.
- **Er wordt een doel vastgesteld waar SKP nog niet aan voldoet, maar redelijkerwijze wel aan kán voldoen, terwijl daarmee milieuwinst wordt behaald ten opzichte van de huidige feitelijke situatie:** De installaties van SKP voldoen aan de BBT. Dat leidt tot een bepaalde uitstoot. Echter, het niveau daarvan wordt niet wenselijk geacht. SKP dient daarom haar bedrijfsvoering aan te passen zodat ten opzichte van de feitelijke uitstoot zoals deze thans is, een reductie plaatsvindt.¹⁹ Om dit mogelijk te maken wordt, indien onvermijdelijk, een overgangstermijn geboden.

Hoewel dit (nog) niet met zoveel woorden in het ontwerpbesluit staat, hebben indieners de indruk dat de voorgestelde normen een consolidatie van de status quo inhouden. Dat zou betekenen dat de inrichting van de fabriek en de bedrijfsvoering van SKP in feite bepalen wat de normen zijn. Dit is als de Teslarijder die zegt: “Mijn auto kan 280, dus de snelheidslimiet moet op 280 liggen.” Waarop de Wegenverkeerswet wordt aangepast. De vergelijking gaat helemaal op, maar illustreert wel dat volgens indieners niet de technische (on)mogelijkheden aan de zijde van SKP leidend moet zijn, maar de bescherming van natuur, milieu, leefomgeving en gezondheid tegen de schade die het drijven van een inrichting als die van SKP aan deze waarden berokkent. Dát zijn immers de belangen die het uitgebreide stelsel van natuur- en milieuregelgeving beoogt te beschermen.

En dat brengt indieners bij het volgende punt.

---

¹⁸ Indieners baseren zich hierbij op de inhoud van de ontwerpbesluiten, maar kennen, zoals gezegd, de onderliggende stukken niet. Zij behouden zich dus het recht voor om in een later stadium de juistheid van onder andere deze constatering van het bevoegd gezag ter discussie te stellen.

¹⁹ Indieners kunnen zich voorstellen dat dit kan hetzij op basis van ruimte die de BBT-normen bieden, hetzij op basis van een besluit van het bevoegd gezag om maatwerkvoorschriften op te leggen. En mogelijk zijn er nog andere manieren om een strengere norm op te leggen.

3. Hoe zijn de belangen van natuur, milieu, leefomgeving en gezondheid in de omgeving van SKP meegenomen in de voorgestelde normen?

De uitstootnormen en de andere voorschriften zijn er ter bescherming van het milieu in de ruimste zin des woords. In de ontwerpbesluiten vinden indieners echter niks terug over dit beschermde belang. Daarom rijst de vraag hoe het bevoegd gezag de schadelijke effecten van bijvoorbeeld de uitstoot van stikstofverbindingen, zware metalen, fijnstof, etc. etc. heeft meegewogen in de besluitvorming over de uitstootnormen. Het lijkt er namelijk op dat de normstelling vooral procesgericht is: als je papier en karton maakt, moeten je installaties en processen aan een aantal BBT-conclusies, BREFs en andere kaderstellende eisen voldoen. Punt.

Maar voor zover indieners weten zijn al deze kaderstellende eisen niet locatiespecifiek. Terwijl juist waar het gaat om milieubescherming het milieu rondom de plaats waar de milieubelastende activiteit plaatsvindt de meest prominente rol zou moeten krijgen in de besluitvorming. Want het maakt volgens indieners nogal uit of je papierfabriek in een winderige polder staat, omringd door louter akkerbouw en ver van dorpen en steden, of dat je papierfabriek ten zuidwesten staat van zowel een dorp als een van de grootste aaneengesloten natuurgebieden van Nederland, ook nog eens grotendeels aangewezen als Natura 2000. Dát zijn de plekken met de stank-, stof- en geluidsoverlast, dát is waar burgers lucht inademen die mogelijk meer schadelijke stoffen bevat dan goed is voor hun gezondheid, dát is waar grassen en bramen de heide doen verdwijnen en de biodiversiteit onder ernstige druk zetten, dát is waar jonge vogeltjes hun pootjes breken omdat hun voeding te weinig kalk bevat als gevolg van de verzuring door de depositie van stikstofverbindingen.

De absolute stikstofuitstoot en de stikstofreductiedoelstellingen uit de WNb

Bij uitstek voor stikstof geldt dat de plek waar de uitstoot plaatsvindt (en trouwens ook de hoogte waarop de uitstoot plaatsvindt) van grote invloed kan zijn op de stikstofdepositie in de omgeving. Wetenschappelijk is vastgesteld dat stikstofverbindingen zowel zich over grote afstanden kunnen verplaatsen als in de directe omgeving voor significante toename van de stikstofdepositie leiden.

Tevens is bekend wat de kritische depositiewaarden zijn voor de diverse landschapstypen in Nederland. Uit het eindrapport van de commissie-Remkes blijkt dat deze kritische drempelwaarden in natuurgebieden op grote schaal worden overschreden.²⁰ Deze vaststelling heeft mede geleid tot de invoering van de Stikstofwet op 01 juli jl. Het zal het bevoegd gezag ongetwijfeld bekend zijn dat absolute stikstofreductiedoelstellingen daarvan de kern vormen (art. 1.12a Wet Natuurbescherming (WNb)), alsmede dat die doelstellingen dermate ambitieus zijn, dat Nederland alle zeilen zal moeten zetten in de hoop te zijner tijd ook maar enigszins in de buurt van deze doelstellingen te komen. Deze wet was weliswaar nog niet van kracht ten tijde van het opstellen van de AVS, maar toen stond zij al wel vast.²¹

Indieners gaan er dan ook van uit dat het bevoegd gezag terdege rekening heeft gehouden met de (wetenschappelijke) inzichten die aan de rapporten van de commissie-Remkes ten grondslag liggen, en met de mede daaruit voortvloeiende noodzaak tot uitstootreductie in absolute zin. Tevens veronderstellen indieners dat het bevoegd gezag heeft geanticipeerd op de inwerkingtreding van de Stikstofwet en de overige kaders van de WNb, onder andere (maar niet alleen!) door inzichtelijk te maken (a) wat de consequenties van de voorgenomen stikstofnorm in absolute zin is, (b) wat dat betekent voor zowel de kritische depositiewaarden in de omgeving van SKP als de daarin gelegen habitats en de daarin levende planten en dieren, en (c) in hoeverre de aldus vergunde absolute stikstofuitstoot past binnen de dwingende stikstofreductiedoelstellingen uit art. 1.12a WNb. Echter, deze inzichten heeft het bevoegd gezag niet in de AVS tot uitdrukking gebracht.

²⁰ Zie "Niet alles kan overal. Eindadvies over structurele aanpak" d.d. 08 juni 2020, pp. 19-20. Op het kaartje op p. 20 is te zien dat de gehele Veluwe lijdt onder ernstige stikstofoverbelasting.

²¹ Datum ondertekening van de Stikstofwet is 10 maart 2021.

Fijnstof

Indieners lezen in de AVS niets (en in de AVO evenmin) over de gevolgen van de stikstofuitstoot voor fijnstof. Dat is in belangrijke mate een locatiespecifiek gezondheidsprobleem. Indieners gaan ervan uit dat het bevoegd gezag heeft uitgezocht of bij de voorgestelde normen de geldende grenswaarden voor fijnstof in de omgeving van SKP niet worden overschreden. In de AVS is daarover evenwel niets te vinden.

Andere locatiespecifieke milieuproblematiek

Tegen de achtergrond van de locatiespecifieke situatie van SKP vragen indieners zich tevens af hoe en in welke mate bij het opstellen van de voorgestelde voorschriften in zowel de AVS als de AVO rekening is gehouden met de concrete effecten (andere dan die van de stikstofuitstoot) van de bedrijfsvoering van SKP voor de omgeving. Indieners menen te zien dat de actualisatie niet van invloed is op bijvoorbeeld overlast door geluid en trillingen. Maar zoals hieronder in paragraaf 8 nog zal worden betoogd, is bijvoorbeeld niets opgenomen over de mogelijke effecten van het meeverbranden van ZZS-houdend afval in de K62, behalve dan dat SKP haar acceptatiebeleid op orde moet brengen. Terwijl juist de mogelijkheid dat dergelijk afval wordt meeverbrand tot de grootst mogelijke voorzichtigheid zou moeten nopen. Indieners nemen dan ook aan dat het bevoegd gezag de schadelijke gevolgen hiervan voor mens en milieu in kaart heeft gebracht, en de gezondheids- en milieubelangen (waaronder stankoverlast) heeft afgezet tegen het belang van SKP bij het meeverbranden van afval dat mogelijk ZZS bevat. Echter, in de AVS is hierover evenwel niets te vinden, en evenmin in de AVO.

Kortom: Indieners verzoeken het bevoegd gezag om in de AVS (en waar van toepassing ook in de AVO) in te gaan op de hierboven genoemde aspecten, en aldus inzichtelijk te maken hoe groot de uitstoot in absolute zin zal zijn indien de voorgestelde normen van kracht worden, wat dat betekent voor zowel de stikstofbelasting in de omgeving als de daarvoor geldende kritische depositiewaarden, wat de gevolgen van de voorgestelde normen zijn voor de fijnstofbelasting, wat de gevolgen zijn van het mogelijk meeverbranden van ZZS-houdend afval, en hoe bij dit laatste de gezondheids- en milieubelangen zijn afgewogen tegen het belang van SKP. Een en ander tegen de achtergrond van het uitgangspunt van de milieuregelgeving, namelijk dat natuur, milieu, leefomgeving en gezondheid moeten worden beschermd tegen schadelijke activiteiten. Door dit inzichtelijk te maken winnen de voorgenoemde besluiten aan transparantie en worden zij toetsbaar.

4. K62: waarom gaan de NO_x- norm naar 103 mg/m_o³ bij 6% O₂?

Vanuit het milieuperspectief ziet het er op het eerste gezicht mooi uit: de NO_x-uitstoot van wat wel de grootste stikstofuitstoter van Gelderland wordt genoemd²² dient meer dan gehalveerd te worden. Maar op grond waarvan is het bevoegd gezag tot deze nieuwe normen gekomen?

In de onderbouwing²³ wordt verwezen naar de mengregel. Echter, de waarden waarmee deze mengregel is toegepast zijn alleen gespecificeerd voor de factoren “C afval” en “C proces”. De overige waarden en hun herkomst zijn niet vermeld. Daardoor is het voor indieners niet mogelijk om na te gaan hoe het bevoegd gezag tot de voorgestelde norm is gekomen.

---

²² Indieners weten niet waarop dit is gebaseerd, en zijn zich bewust van het feit dat dit in hoge mate een definitiekwestie is. Indieners sluiten evenwel niet uit dat SKP in elk geval een van de grotere puntemissies van stikstofverbindingen in Gelderland veroorzaakt.

²³ AVS, par. 3.2.

En omdat in de vergunning van 13 december 2013 evenmin de gebruikte gegevens en de herkomst daarvan zijn vermeld²⁴, kunnen indieners de destijds vergunde situatie niet vergelijken met de huidige situatie. Voor de goede orde: indieners richten hun kritiek niet op het gebruik van de mengregel (dat is een wettelijk gegeven), maar wel op het feit dat de toetsbaarheid van de toepassing nihil is. En daarmee is de begrijpelijkheid van de uitkomst van de mengregel dat ook.

Daar komt nog bij dat door dit gebrek aan transparantie en deugdelijke uitleg over de totstandkoming van de norm evenmin inzichtelijk wordt hoeveel reductieruimte er eventueel nog is. Waarom kan de uitstoot niet nóg verder terug? Stuit dat af op technische of economische beperkingen bij SKP? OF ligt hier een beleidskeuze van het bevoegd gezag aan ten grondslag?

Bovendien is de mengregel, voor zover indieners deze kunnen doorgronden, gebaseerd op de aard van het te verbranden materiaal dat in de K62 wordt gestopt. De mengregel leidt dus tot een *relatieve* uitstootnorm: bij de verbranding van materiaal met bepaalde specifieke eigenschappen horen uitstootnormen die zijn afgeleid van dat materiaal. Daar heeft de natuur evenwel geen boodschap aan. De milieuschade is het gevolg van de absolute stikstofuitstoot, oftewel de tonnen stikstof die SKP over de omliggende Natura 2000-gebieden en andere natuurgebieden verspreidt.

Daar komt bij dat de absolute stikstofuitstoot niet alleen afhankelijk is van de aard van het verbrande materiaal, maar ook van onder andere de wijze waarop de K62 wordt gestookt, het aantal uren dat de ketel gebruikt wordt dan wel buiten bedrijf is, de storingen, etc. etc. Het is indieners niet zonder meer duidelijk hoe deze factoren in de uitstootnorm zijn verdisconteerd, en wat dat betekent voor de absolute uitstoot.²⁵ Want die is, zoals hierboven ook al uiteengezet, uiteindelijk bepalend voor de werkelijke natuur-, milieu- en gezondheidsschade.

Aan de gezondheidseffecten van de stikstofuitstoot door SKP is, voor zover indieners weten, van overheidswege überhaupt nog nooit een overweging gewijd. Terwijl de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) al in 2005 daarover rapporteerde. Met andere woorden: alleen al op basis hiervan had het bevoegd gezag ook de gezondheidseffecten van de activiteiten van SKP in het kader van de toepassing van de milieuwetgeving kunnen en moeten meenemen. Overigens heeft de WHO haar adviesnormen voor (onder andere) stikstof recent aangescherpt.²⁶ Dit advies is weliswaar na de afronding van de ontwerpbesluiten verschenen, maar indieners vertrouwen erop dat het bevoegd gezag deze inzichten alsnog zal verwerken in de definitieve besluitvorming.

Kortom: volgens indieners dient de voorgestelde stikstofnorm dan ook beter te worden gemotiveerd, althans duidelijker te worden uitgelegd, zodat ook voor anderen dan het bevoegd gezag en SKP bijvoorbeeld duidelijk is hoe deze normen tot stand zijn gekomen, op welke gegevens zij zijn gebaseerd en waar die gegevens vandaan komen, tot welke absolute uitstoot en absolute belasting deze normen leiden, en wat de feitelijke gevolgen van die uitstoot en belasting zijn voor natuur, milieu, leefomgeving en gezondheid. Tevens dient volgens indieners te worden uiteengezet wat de nieuwe norm nu precies betekent in tonnen uitstoot en belasting ten opzichte van de huidige

---

²⁴ Zie par. 3.2.2. van die vergunning.

²⁵ Indien indieners over de vergunning van 13 december 2013 hadden beschikt zou dat wellicht iets minder onduidelijk zijn geweest. Maar dan nog geldt dat indieners menen dat een ontwerpbesluit als het AVS zodanig moet zijn geformuleerd dat het alle informatie bevat die nodig is om de implicaties van de voorgestelde wijzigingen te doorgronden.

²⁶ Op 22 september jl. verscheen *WHO global air quality guidelines: particulate matter (PM2.5 and PM10), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide: executive summary*, te vinden op <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/345334/9789240034433-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (datum raadpleging: 05 oktober 2021)

situatie. Bovendien dient het bevoegd gezag aan te geven of een grotere reductie mogelijk is; zo nee, waarom niet, en zo ja, waarom het bevoegd gezag er dan voor kiest om deze reductieruimte niet te gebruiken.

5. K62: waarom krijgt SKP nog ruim twee jaar om aan de nieuwe stikstofnorm te voldoen?

Indieners vermoeden dat deze ver weg gelegen ingangsdatum verband houdt met het aflopen van de vierjaarstermijn voor actualisering op basis van de BBT-conclusie Afvalverbranding. Deze is op 03 december 2019 gepubliceerd. In de toelichting op de voorgestelde ammoniaknorm wordt de ingangsdatum van die norm expliciet aan deze BBT gekoppeld.

Volgens indieners is de actualisatietermijn van vier jaar een maximumtermijn. Het staat het bevoegd gezag vrij om de actualisatie al (veel) eerder af te ronden. Sterker nog, gezien doel en strekking van de BBT-conclusies, nl. het beschermen van het milieu door middel van toepassing van de best beschikbare technieken van het moment, is het uitermate onlogisch om als uitgangspunt te nemen dat de industrie die technieken pas ná vier jaar geïmplementeerd moet hebben. Volgens indieners is het uitgangspunt dat implementatie zo snel mogelijk moet plaatsvinden, en uiterlijk na vier jaar moet zijn afgerond.

Aangezien in het ontwerpbesluit geen enkele reden vermeld staat waarom SKP niet al (veel) eerder aan de nieuwe norm kan voldoen zijn indieners dan ook van mening dat de nieuwe norm veel eerder van kracht dient te worden dan pas over ruim twee jaar. Elke week minder stikstofuitstoot draagt bij aan het verlagen van de overschrijdingen van de kritische depositiewaarden en bevordert het natuur- en biodiversiteitsherstel.

Daar komt bij de uitstootreductie van andere stoffen dan stikstofverbindingen *niet* pas over ruim twee jaar hun beslag hoeft te krijgen, maar meteen moet ingaan. Waarom wordt voor NO_x en NH₃ een uitzondering gemaakt?

Kortom: indieners verzoeken het bevoegd gezag om de implementatie van de BBT Afvalverbranding zo snel mogelijk af te ronden en dus géén langdurige implementatietermijn toe te staan voor de NO_x en NH₃.

6. K62: de ammoniaknorm

In het ontwerpbesluit staat dat in de vergunning van 2013 de ammoniaknorm abusievelijk was weggefallen. Het siert het bevoegd gezag dat het transparant is over deze omissie. Indieners rekenen er dan ook op dat het bevoegd gezag, in het verlengde hiervan, in het definitieve besluit zal aangeven (1) of dit betekent dat er sinds 2013 geen afdwingbare ammoniaknorm is geweest, (2) wanneer dat is gebleken, (3) hoe het bevoegd gezag en SKP met het ontbreken van die norm zijn omgegaan, en (4) wat de overwegingen zijn geweest om deze omissie pas nu, na ruim acht jaar, te herstellen.

Indieners begrijpen dat de norm thans op 10, en per 03 december 2023 op 5 mg/m³ bij 6% O₂ wordt gesteld. Maar het ontwerpbesluit maakt niet duidelijk waarom het bevoegd gezag kiest voor een getrapte afbouw.

Daarbij komt de “eindnorm” indieners betrekkelijk willekeurig over. Die ligt mooi in het midden van een klaarblijkelijk in de BREF²⁷ Papier en pulp genoemd emissieniveau. Maar zonder onderbouwing komt de keuze voor “5” betrekkelijk willekeurig over. Waarom dan niet 3? Of 6? Waar het uiteindelijk

---

²⁷ Of is bedoeld: BBT Papier en pulp? In de opsomming van relevante BBT-conclusies op p. 13 staat geen BREF Papier en pulp genoemd.

natuurlijk om draait, is de hoeveelheid NH₃ die vanuit de schoorsteen van de K62 op weg gaat naar de Veluwe om daar de bodem te verzuren.

Het enkele feit dat een norm binnen de bandbreedte van verschillende emissiekaders ligt, geeft alleen aan dat het bevoegd gezag, zoals mag worden verwacht, binnen de wettelijke kaders blijft, maar verklaart niet waarom binnen die bandbreedte voor een specifiek getal is gekozen.

Ten slotte nog twee opmerkingen. De eerste betreft het feit dat het bevoegd gezag op p. 15 het emissieniveau uit de BREF Papier en pulp op één lijn stelt met de BBT-GEN²⁸ uit de BBT-conclusies Afvalverbranding. Echter, de bandbreedtes mogen dan wel vrijwel dezelfde zijn, het O₂-percentage is dat niet. Indieners beschikken over onvoldoende technische kennis om vast te stellen of hier appels met appels, of appels met peren worden vergeleken. Of wellicht elstars met goudreinetten?²⁹

De tweede opmerking betreft de woorden “vanwege ammoniakslip” op p. 15. Het is indieners onduidelijk waarom deze woorden zijn opgenomen, maar zij houden rekening dat het betreffende emissieniveau wellicht alleen betrekking heeft op een specifieke, aan ammoniakslip gerelateerde situatie.

Kortom: indieners verzoeken het bevoegd gezag om in te gaan op het ontbreken van een ammoniaknorm zoals hierboven aangegeven. Tevens verzoeken zij het bevoegd gezag om de thans voorgestelde norm beter te motiveren en begrijpelijk en toetsbaar uit te leggen hoe deze norm tot stand is gekomen.

7. K62: overige stoffen

Indieners menen te zien dat het de bedoeling is om ook de uitstoot van andere milieuschadelijke stoffen te reduceren. Indieners juichen ook dit van harte toe. Maar ook hier geldt dat het “hoe & waarom” niet uit het ontwerpbesluit blijkt. Het bevoegd gezag schrijft op p. 16 weliswaar dat het de afwegingen voor de normering van die stoffen in een tabel heeft opgenomen. Maar in die tabel zien indieners alleen getallen staan. Welke afwegingen heeft het bevoegd gezag gemaakt? Hoe is het tot deze getallen gekomen? En welke ruimte voor verdere reductie is er wellicht nog?

Terloops merkt het bevoegd gezag op p. 16 op dat “deze berekening anders wordt bij een andere verhouding van afval en ‘schone’ biomassa”. Begrijpen indieners het goed dat hiermee wordt bedoeld op de toepassing van de mengregel?

Indien dat het geval is, vragen indieners zich af hoe de normen uit de tabel (dus inclusief de stikstof- en ammoniaknorm) operationeel, en dus meetbaar en handhaafbaar kunnen worden gemaakt als SKP klaarblijkelijk afval en ‘schone’ biomassa in andere verhoudingen dan 5/95 mag verbranden.

Kortom: indieners verzoeken het bevoegd gezag om de voorgestelde normen voor de overige stoffen van een begrijpelijke en toetsbare motivering te voorzien. Daarnaast verzoeken zij het bevoegd gezag om in te gaan op eventuele afwijkingen van de mengverhouding 5/95 tussen afval en ‘schone’ biomassa, de consequenties daarvan voor zowel de uitstoot als de handhaving van de uitstootnormen.

---

²⁸ Indieners weten niet wat het achtervoegsel “GEN” betekent.

²⁹ Uit de vergunning van 2013 menen indieners af te leiden dat het O₂-percentage van grote invloed is op de hoeveelheid stikstof, en daarmee de norm. Op basis van het gestelde op p. 8 menen indieners te moeten vaststellen dat **236 mg/m³** bij **6%** O₂ gelijkstaat aan **157 mg/m³** bij **11%** O₂. Dus elstars en goudreinetten?

8. K62: hoe is het risico op aanwezigheid van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) verdisconteerd in de uitstootnormen? En hoe is tot op heden omgegaan met het risico op de acceptatie van ZZS-houdend afval?

In de K62 wordt “niet-gevaarlijk afval” meeverbrand.³⁰ In de AVO wordt stilgestaan bij het risico dat SKP afval accepteert dat ZZS bevat.³¹ Het bevoegd gezag merkt in dat verband op dat het “belangrijk [is] om te weten of afvalstoffen met ZZS geaccepteerd worden” (onderstreping door indieners), en dat SKP in haar acceptatieprocedure “voldoende rekening [dient] te houden met het risico op ZZS in afval”.

Indieners menen hieruit te moeten afleiden dat tot op heden dus géén (c.q. niet altijd) rekening is/wordt gehouden met dat risico. Als dat juist is, betekent dit dat het uitgangspunt dat SKP alleen niet-gevaarlijk afval meeverbrandt onjuist is; er moet klaarblijkelijk rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat SKP ZZS-houdend afval inneemt en in de K62 stopt.

Indieners lezen in de AVS niets over de gevolgen voor de uitstoot van milieuschadelijke stoffen als gevolg van het mogelijk meeverbranden van ZZS-houdend afval, en de mogelijke gevolgen hiervan voor natuur, milieu en gezondheid. Zij verzoeken het bevoegd gezag om hier in de AVS expliciet aandacht aan te schenken.

Hoewel het acceptatiebeleid met betrekking tot ZZS-houdend afval onderdeel is van de nog te bespreken AVO, plaatsen indieners hun opmerking daarover reeds hier. Nu dus lijkt te moeten worden vastgesteld dat tot op heden geen (c.q. niet altijd) rekening werd gehouden het risico dat ZZS-houdend afval werd geaccepteerd, rijst bij indieners de vraag hoe het bevoegd gezag er in de afgelopen jaren op heeft toegezien dat SKP louter het vergunde niet-gevaarlijk afval accepteerde en meeverbrandde.

Tevens merken indieners op dat zij menen dat de eis die het bevoegd gezag op dit punt nu aan SKP wil stellen uitzonderlijk niet-adequaat is. Het spreekt vanzelf dat het acceptatiebeleid van SKP zó dient te zijn dat te allen tijde wordt voorkomen dat ZZS-houdend afval wordt geaccepteerd. Het spreekt ook vanzelf dat de AO/IC zó moet zijn ingericht dat de gang van zaken rondom de acceptatie van afvalstoffen te allen tijde controleerbaar, traceerbaar en reconstrueerbaar is. Maar zowel een acceptatiebeleid als een goed ingerichte AO/IC bestaan louter op papier. Het zijn geen fysieke middelen of maatregelen³² waarmee daadwerkelijk wordt voorkomen dat ZZS-houdend afval in de K62 verdwijnt. Indieners verzoeken het bevoegd gezag dan ook om dergelijke middelen of maatregelen in de AVO op te nemen. Het bevoegd gezag dient in dit verband concreet inhoud te geven aan het voorzorgsbeginsel, en niet te volstaan met het opleggen van administratieve voorschriften.

Indien werkelijk gegarandeerd kan worden (en dus niet louter op papier) dat SKP *nimmer* ZZS-houdend afval meeverbrandt, is het uiteraard niet nodig om in de AVS aandacht te schenken aan de uitstootgevolgen hiervan, zoals hierboven verzocht. Volgens indieners kan dit alleen indien fysieke maatregelen worden voorgeschreven. Een goede procedure alleen is onvoldoende om natuur, milieu en gezondheid daadwerkelijk te beschermen.

Kortom: indieners verzoeken het bevoegd gezag om een koppeling te leggen tussen H7 uit de AVO en de uitstootnormen in de AVS. Nu het erop lijkt dat niet volledig kan worden uitgesloten dat ZZS-houdend afval wordt meeverbrand, dienen de uitstootnormen daarmee rekening te houden. Tevens verzoeken indieners het bevoegd gezag om niet alleen administratieve voorschriften op te nemen,

---

³⁰ AVS p. 14.

³¹ AVO, p. 25.

³² Zoals bijvoorbeeld een filter of een ontzwavelingsinstallatie.

maar juist ook maatregelen voor te schrijven waardoor het meeverbranden van ZZS-houdend afval feitelijk onmogelijk wordt.

9. K62: meten en registreren

Hoewel de AVS met betrekking tot stikstof niets vermeldt over meten en registreren, volgt uit de laatste zin van de passage over de overige stoffen (p. 16) dat de uitstoot hiervan op grond van het Activiteitenbesluit continu moet worden gemeten. Hetzelfde geldt voor de uitstoot van ammoniak. Indieners verzoeken het bevoegd gezag in de AVS op te nemen hoe het bevoegd gezag *feitelijk* toeziet op de betrouwbaarheid en volledigheid van deze metingen en registraties (en dus niet louter door het controleren of SKP rapporteert dat de meetprocedure correct is gevolgd en de gebruikte apparatuur aan de eisen voldoet).

10. K81: waarom gaat de NO_x-norm naar 52 mg/m_o³ bij 3% O₂?

Hierboven werd al de vraag gesteld of de actualisatie bedoeld is om een nieuwe norm te stellen, of om de bestaande situatie te consolideren. Indieners begrijpen dat de stiknorm voor de K81 wordt opgelegd omdat SKP eraan kan voldoen. De norm wordt dus bepaald aan de hand van waartoe SKP technisch klaarblijkelijk in staat is, en niet op basis van wat vanuit oogpunt van de bescherming van het milieu noodzakelijk is.

Volgens indieners zijn vergunningen niet bedoeld om het feitelijke gedrag te legitimeren, maar om het gewenste gedrag te normeren.

Verder verzoeken indieners het bevoegd gezag om in de AVS op te nemen wat de kwantitatieve gevolgen zijn van de voorgenomen NO_x-reductie. Verwezen wordt naar hetgeen indieners in dit verband over de K62 hebben opgemerkt.

Ter zijde merken indieners op dat in de AVS drie verschillende zuurstofpercentages worden genoemd: 3, 5 en 11. Indieners gaan ervan uit dat dat klopt, maar verzoeken het bevoegd gezag wel om enige tekst en uitleg te geven over de reden waarom verschillende percentages worden genoemd, en de implicaties daarvan voor de daadwerkelijke uitstoot (in relatieve en absolute zin).

11. K81: een normloze periode met betrekking tot CO?

Uit de passage over de CO-norm op p. 17 lijkt te volgen dat na het van rechtswege vervallen van de norm uit de vergunning van 2009 er geen nieuwe norm is vastgesteld. Deze omissie wordt thans hersteld.

Als dit juist is, verzoeken indieners in het kader van de transparantie om in de AVS antwoord te geven op dezelfde vier vragen als hierboven werden gesteld in verband met het ontbreken van een ammoniaknorm in de vergunning van 2013.

Voorts verzoeken indieners om de voorgestelde norm toetsbaar te motiveren.

12. K81: meten en registreren

Het bevoegd gezag schrijft één meting per jaar voor, terwijl SKP er zelf al twee per jaar zegt uit te voeren. Volgens indieners is dat allebei (veel) te weinig. Gezien de urgentie van de stikstofproblematiek is het van groot belang dat niet alleen het bevoegd gezag, maar ook de samenleving de vinger aan de pols kan houden waar het gaat om het daadwerkelijk behalen van reductiedoelstellingen. Indieners verzoeken het bevoegd gezag dan ook om ook voor de K81

continumetingen voor te schrijven, althans SKP te verplichten aanzienlijk vaker dan slechts één of twee keer per jaar te meten.

III. De actualisatie voorschriften omgevingsvergunningen op meerdere aspecten (uitgezonderd de stookinstallaties) (AVO)

1. Hoe heeft het bevoegd gezag de juistheid en volledigheid van de BBT-toets vastgesteld?

Zoals hierboven al aangegeven kunnen indieners het oordeel van het bevoegd gezag dat SKP voldoet aan BBT (par. 2.4) niet toetsen, omdat zij niet beschikken over de “genoemde gegevens, tezamen met de aanvullende informatie”. Zoals eveneens al aangegeven vermoeden indieners dat het hier in elk geval om de door SKP uitgevoerde BBT-toets gaat.

Het lijkt erop dat het bevoegd gezag volledig is afgegaan op de inhoud van de BBT-toets. Indieners hebben geen aanwijzingen dat SKP deze toets niet naar eer en geweten zou hebben uitgevoerd.³³ Maar het bevoegd gezag kan zich wellicht voorstellen dat indieners toch een zeker slager-keurt-zijn-eigen-vleesgevoel hebben. Om dit gevoel weg te nemen en aldus het vertrouwen in het oordeel van het bevoegd gezag te verstevigen verzoeken indieners het bevoegd gezag om in de AVO aan te geven waaruit de BBT-toets heeft bestaan, hoe het de juistheid en volledigheid hiervan is vastgesteld, en waaruit de overige door SKP verstrekte informatie en gegevens heeft bestaan en hoe de juistheid en volledigheid daarvan is vastgesteld.

2. Energieverbruik en -efficiëntie ten onrechte niet meegenomen (par. 3.1)?

Voor zover indieners weten heeft het ETS betrekking op de uitstoot van CO₂ c.q. broeikasgassen.³⁴ AVO noch AVS hebben betrekking op SKP's uitstoot van broeikasgassen. Maar om energieverbruik en -efficiëntie dan maar helemaal buiten beschouwing te laten lijkt indieners te kort door de bocht. Immers, SKP verbruikt een grote hoeveelheid energie in de vorm van onder andere biomassa en afval. De verbranding daarvan leidt niet alleen tot uitstoot van CO₂, maar ook van NO_x, NH₃ en andere stoffen. Als SKP minder energie verbruikt en/of de gebruikte brandstoffen efficiënter kan gebruiken, is minder brandstof nodig. De uitstoot van milieubelastende stoffen zal dan dus ook lager kunnen zijn. Het lijkt indieners daarom in het belang van het milieu om juist ook in het kader van de AVO en (vooral) de AVS naar de best beschikbare maatregelen te kijken op het gebied van energieverbruik en -efficiëntie. Indieners verzoeken het bevoegd gezag dan ook om in de AVO en de AVS óók te toetsen aan deze BBT-maatregelen.

IV. De Intrekking

Indieners hebben geen opmerkingen over dit ontwerpbesluit.

---

³³ Opmerkelijk is wel dat het bevoegd gezag stelt dat er meer vergunde tanks zijn die onder PGS31 vallen dan SKP in de gap analyse heeft meegenomen (AVO p. 20), en ook dat SKP en het bevoegd gezag van inzicht verschillen over de vraag of tank 07-23-0029 in-of uitpandig is (AVO p. 18).Ervan uitgaande dat SKP het bevoegd gezag naar eer en geweten heeft geïnformeerd, zijn twee scenario's denkbaar: óf het bevoegd gezag is onvoldoende bekend met de installaties van SKP, óf SKP kent haar fabriek onvoldoende. Het eerste roept de vraag op in hoeverre het bevoegd gezag dan in staat is om effectief en compleet toezicht te houden. Het tweede roept de vraag op in hoeverre SKP haar eigen installaties en processen beheerst.

³⁴ Zie <https://www.emissieautoriteit.nl/onderwerpen/themas/emissiehandel-eu-ets-2021-2025>, datum raadpleging 05 oktober 2021.

V. Ten slotte: rechtszekerheid versus onzekerheid over gezondheid, natuur, milieu en de toekomst

Uit de ontwerpbesluiten blijkt dat SKP wil inzetten op een revisievergunning. In de ontwerpbesluiten merkt het bevoegd gezag hierover op dat dit “een langdurig en onzeker traject” is “waarop wij niet willen wachten”. Het bevoegd gezag vindt het “in het belang van het milieu” en “de rechtszekerheid van het bedrijf en belanghebbenden” om op relatief korte termijn te actualiseren.³⁵

Indieners zouden graag zien dat het bevoegd gezag het rechtszekerheidsargument nader zou toelichten. Het wekt namelijk de indruk dat sprake zou van een periode van discussie over de in de ontwerpbesluiten aan de orde zijn normen en voorschriften, en dat het bevoegd gezag nu aan de daarmee gepaard gaande onzekerheid voor zowel SKP als de belanghebbenden een einde wil maken. Indieners menen dat dit een verkeerde indruk is.

De onzekerheid die er bij indieners en hun achterban bestaat, is namelijk veel breder dan de rechtszekerheid met betrekking tot de normen en voorschriften uit de ontwerpbesluiten. Het is een onzekerheid die veel fundamenteeler is, die veel breder is en dieper gaat. Wat gebeurt er precies in dat enorme complex aan de andere kant van de N225? Welke stoffen worden uitgestoten, en in welke hoeveelheden? Hoe schadelijk zijn die voor mijn gezondheid? En hoe groot zijn de nadelige effecten op de natuur? En op de grondwaterstand? Waarom slaagt SKP er maar niet in om de stankoverlast tot aanvaardbare proporties terug te brengen? Waarom probeerde SKP trouwens om openbaarmaking van de conceptrapporten over de stankoverlast te voorkomen?³⁶ Waarom zijn er miljoenen uitgegeven voor natuurherstel in het Renkums Beekdal, terwijl SKP diezelfde natuur schade toebrengt door onder andere stikstofuitstoot en grondwateronttrekking? Is de zwarte afzetting op mijn vensterbanken afkomstig van SKP, en wat zit erin? Waarom treedt de overheid niet veel strenger op tegen SKP? Wordt het straks allemaal nog erger als SKP nog meer karton gaat maken? Etcetera, etcetera, etcetera.

De voorgenomen actualisatie en de gang van zaken daaromtrent past helaas helemaal bij de manier waarop het al jaren gaat in het Parencodossier: overheid, SKP en belanghebbenden zitten op grote afstand van elkaar, waarbij in elk geval voor de relatie tussen belanghebbenden enerzijds en de overheid en SKP anderzijds geldt dat deze is gebaseerd op wantrouwen. Dat wantrouwen wordt in belangrijke mate gevoed door een gebrek aan openheid van SKP over de gang van zaken, de procedurele benaderingswijze die het bevoegd gezag kiest, en het gevoel dat indieners en hun achterban hebben dat hun klachten en bezwaren niet serieus worden genomen – als zij überhaupt al de kans krijgen om die over het voetlicht te brengen. De omgevingsdialoog heeft, alle goede bedoelingen die er ongetwijfeld zullen zijn geweest, deze situatie eerder verergerd dan verbeterd.

Indieners willen deze zienswijze dan ook afsluiten met een hartenkreet: laten alle betrokkenen uit hun loopgraven komen om zonder verborgen agenda's en met open vizier te beginnen met het leggen van een fundament voor een werkelijke dialoog over de toekomst van SKP, de gezondheid van de inwoners van (in de eerste plaats) Renkum en Heelsum, en het behoud van de natuur en biodiversiteit op de Veluwe.

Hoogachtend,

---

³⁵ O.a. AVO, p. 11.

³⁶ Zienswijze SKP inzake voornemen openbaarmaking onderzoeksrapporten d.d. 30 juni 2021.

Vereniging Vijf Dorpen in 't Groen

J.P. Witte, voorzitter

M. Hulswé, vice-voorzitter

Belangengroep Omwonenden Parencó

H. van den Berg – Van Zijl

P.J. Arens

Bomenbond Arnhem en Omgeving

J. Blasweiler

A. Ferwerda